

Sygn. akt VIII U 1998/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Smycz
Protokolant:	Maria Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2014 r. w Gliwicach

sprawy T. S. (S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek odwołania T. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 2 czerwca 2014 r. **nr** (...)

- zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej T. S. prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w ilości 900 (dziewięćset) kilogramów za okres od maja do października 2011r.;
- w pozostałej części oddala odwołanie;
- przekazuje do rozpatrzenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wniosek odwołującej z dnia 16 września 2014r. o wypłatę odsetek z tytułu ekwiwalentu pieniężnego w związku z prawem do bezpłatnego węgla.

(-) SSO Joanna Smycz

Sygn. akt VIII U 1998/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 czerwca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wypłacił ubezpieczonej T. S. ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei za okres od 1 stycznia 2014r. do 30 czerwca 2014r. Nadto odmówił ubezpieczonej prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei wstecz argumentując, iż dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra Gospodarki są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za lata wcześniejsze niż rok, w którym wpłynął wniosek.

Ubezpieczona wniosła odwołanie od powyższej decyzji domagając się jej zmiany i przyznania prawa do wnioskowanego ekwiwalentu od 2006 roku do 31 października 2011r., ponieważ w tym czasie pobierała rentę chorobową. Od 1 listopada 2011r. pobierała rentę rodzinną po mężu, aż do końca 2012 roku. Decyzją ZUS nie ma tej renty od 1 stycznia 2013r. W roku 2013 nie miała prawa do renty, tylko była na zasiłku dla bezrobotnych, aż do 31 stycznia 2014r. Za rok 2014 nie kwestionuje i wnosi jak w piśmie z dnia 10 listopada 2014r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona T. S., urodzona w dniu (...), była zatrudniona w (...) od dnia 1 września 1976r. do dnia 30 czerwca 1979r., w (...) S.A. Zakład (...) w R. od dnia 13 września 1979r. do dnia 13 kwietnia 2006r. kolejno na stanowiskach: operatora wagowego, ekspedytora, odprawiacza pociągów, starszego odprawiacza pociągów.

Decyzją z dnia 19 kwietnia 2006r. przyznano ubezpieczonej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Od 1 listopada 2011r. ZUS zawiesił wypłatę świadczenia decyzją z dnia 22 grudnia 2011r. z uwagi na zbieg prawa renty z tytułu niezdolności do pracy z rentą rodzinną.

Decyzją z dnia 27 marca 2014r. organ rentowy ponownie ustalił uprawnienia odwołującej do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 stycznia 2014r.

Ubezpieczona w dniu 28 maja 2014r. złożyła do ZUS wniosek o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego. Odwołująca podała, że była pracownikiem (...).

Zaskarżoną decyzją z dnia 2 czerwca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wypłacił ubezpieczonej T. S. ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei za okres od 1 stycznia 2014r. do 30 czerwca 2014r. Nadto odmówił ubezpieczonej prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei wstecz argumentując, iż dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra Gospodarki są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za lata wcześniejsze niż rok, w którym wpłynął wniosek.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego.

Sąd ocenił zebrany materiał dowodowy jako kompletny i spójny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej T. S. zasługuje na częściowe uwzględnienie

Podstawę prawną żądania ubezpieczonego stanowi ustawa z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" (Dz.U. Nr 84, poz. 948 ze zm.).

Zgodnie z przepisem art. 74 tej ustawy byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznana na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1991 r. Nr 94, poz. 422, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 24, poz. 110 i Nr 100, poz. 461 oraz z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118) albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215 oraz z 2000 r. Nr 2, poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238 i Nr 56, poz. 678), a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym

po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie wymienionych przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego.

Za podstawę ustalenia wysokości ekwiwalentu pieniężnego, o którym mowa w ust. 1, przyjmuje się przeciętną średnioroczną cenę detaliczną 1000 kg węgla kamiennego z roku poprzedzającego rok, w którym ekwiwalent ma być wypłacany, ogłaszana przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w terminie do dnia 20 stycznia każdego roku, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", skorygowaną o przewidywany w ustawie budżetowej średnioroczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych emerytów i rencistów na rok planowany.

Prawo do deputatu węglowego nie przysługuje jednak emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty.

Ust. 5 i 6 art. 74 mówi, iż „Ekwiwalent pieniężny, o którym mowa w ust. 1, przyznaje i wypłaca w dwóch terminach wraz z wypłatą emerytury lub renty: w marcu - za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i we wrześniu - za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa.

W przypadku przyznania emerytury lub renty po terminie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego, ekwiwalent należny od dnia przyznania emerytury lub renty do końca półrocznego okresu, o którym mowa w ust. 5, wypłaca się łącznie z pierwszą należnością z tytułu emerytury lub renty.

Natomiast w myśl ust. 10 i 11 art. 74 emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Prawo do pobierania ekwiwalentu pieniężnego ustaje lub ulega zawieszeniu wraz z ustaniem prawa do emerytury lub renty.

Bezspornym w sprawie było, że T. S. w latach 1976-2006 była pracownikiem (...) S.A. Zakład (...) w R., a nadto iż jako pracownik była uprawniona do ekwiwalentu węglowego.

Kwestią sporną w przedmiotowej sprawie pozostawało prawo ubezpieczonej T. S. do ekwiwalentu węglowego za lata 2006 - 2011, jaki przysługuje renciście, który jako pracownik był uprawniony do ekwiwalentu węglowego.

W ocenie organu rentowego powyższe uprawnienie nie przysługuje skarżącej, albowiem dotacje dla ZUS udzielane przez Ministra Gospodarki są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym wobec czego brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu za okres wcześniejszy.

W opinii Sądu orzekającego stanowisko organu rentowego nie znajduje uzasadnienia prawnego.

Jak bowiem wynika z treści przepisu art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kg węgla kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego przysługuje byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zaś zgodnie z treścią ust. 4 tego przepisu, prawo to nie przysługuje, jeżeli emeryt lub rencista nie posiadał uprawnienia do deputatu węglowego w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Nadto po myśli ust. 10 art. 74 cyt. ustawy emeryci i renciści nabywają prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania emerytury lub renty.

Jak bezspornie wykazało postępowanie dowodowe, ubezpieczona T. S. 14 kwietnia 2006r. uzyskała prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, a jako pracownik (...) S.A. Zakład (...) w R. była uprawniona do deputatu węglowego.

Sąd ustalił, że ubezpieczona powinna nabyć prawo do ekwiwalentu pieniężnego z dniem przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 133 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;

2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

Pojęcie "błędu" w prawie ubezpieczeń społecznych obejmuje sytuacje, w których organ rentowy lub organ odwoławczy miał podstawy do przyznania podwyższonego świadczenia lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Za takie przyczyny można uznać każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem pomyłki, zaniedbania albo wadliwej techniki legislacyjnej wynikającej z niejednoznaczności norm prawnych.

W ocenie Sądu organ rentowy przyznając prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy decyzją z dnia 19 kwietnia 2006r. błędnie nie przyznał ubezpieczonej prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego, co było błędem w rozumieniu art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast ubezpieczona wniosek o wypłatę ekwiwalentu ponownie złożyła w dniu 28 maja 2014r.

Redakcja art. 133 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oznacza, iż w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości obowiązują ogólne zasady wypłaty emerytur i rent, tj. świadczenie przyznane lub podwyższone wypłaca się nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu. Wyjątek stanowi tu sytuacja, w której ponowne ustalenie prawa do świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu rentowego lub odwoławczego. Jeżeli w tych warunkach organ rentowy lub odwoławczy przyzna lub podwyższy świadczenie, wypłaca się je od miesiąca złożenia pierwotnego wniosku lub wydania decyzji z urzędu, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat wstecz, liczonych od daty zgłoszenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy (patrz - wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 czerwca 2010r., III AUa 3917/09, LEX nr 785489, OSA 2011/12/100-106)

Skoro odwołująca wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia złożyła w dniu 28 maja 2014r. to wypłata renty z tytułu niezdolności do pracy wraz z ekwiwalentem pieniężnym z tytułu prawa do deputatu węglowego nastąpić powinno - stosownie do art. 133 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy - od maja 2011r. tj. za okres 3 lat wstecz, liczonych od daty zgłoszenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy.

Na marginesie wskazać należy, że sam fakt, iż dotacje celowe dla ZUS są przyznawane na wypłatę ekwiwalentu w danym roku budżetowym nie może stanowić podstawy prawnej odmowy przyznania ubezpieczonej ekwiwalentu pieniężnego za sporny okres.

W konsekwencji, należało stwierdzić, że ubezpieczona spełniła przesłanki do przyznania jej prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego za okres od dnia 1 maja 2011r. do 31 października 2011r. w myśl art. 74 ust.1,4 i 10 ustawy z dnia 8 września 2000r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe" (Dz.U. Nr 84, poz. 948 ze zm.) w związku z art. 133 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami).

Mając na uwadze powyższe, uznając odwołanie za częściowo uzasadnione – na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. – Sąd orzekł, jak w pierwszym punkcie wyroku. W pozostałym zakresie Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.,

o czym orzeczono drugim punkcie orzeczenia. Natomiast w punkcie trzecim wyroku Sąd – na mocy art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. – przekazał do rozpoznania organowi rentowemu nowy wniosek ubezpieczonej o przyznanie prawa do odsetek ustawowych za zwłokę w wypłacie ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy z tytułu pracy na kolei.

Sąd miał na uwadze, iż żądanie wypłaty odsetek ustawowych zawarła ubezpieczona po raz pierwszy w odwołaniu od zaskarżonej decyzji, a zatem kwestia ta nie była przedmiotem rozpoznania organu rentowego.

Stosownie do treści art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nie rozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 25 maja 1999r. (II UKN 622/98), iż nie jest możliwe merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sąd z pominięciem organu rentowego i bez umożliwienia ustosunkowania się przez ten organ, jako powołany do podejmowania decyzji w pierwszej instancji w przedmiocie ewentualnych uprawnień wnioskodawcy. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. W rzeczywistości bowiem, zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, sąd nie rozstrzyga o zasadności wniosku, nie działa w zastępstwie organu rentowego i nie ustala prawa do świadczeń. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia Sądu wyznacza bowiem treść zaskarżonej decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2008, II UK 267/07, LEX nr 469168).

SSO Joanna Smycz